

Sygn. akt V CSK 263/18

POSTANOWIENIE

Dnia 6 grudnia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku Ś. S.A. w likwidacji w K.
przy uczestnictwie Prokuratora Prokuratury Okręgowej w K.
o wpis,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 grudnia 2018 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w K.
z dnia 20 grudnia 2017 r., sygn. akt XIX Ga [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy Ś. S.A. w likwidacji w K. od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 20 grudnia 2017 r., sygn. akt XIX Ga [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący zarzucił naruszenie art. 379 pkt 2 k.p.c. przez wydanie orzeczenia oddalającego apelację, przy jednoczesnym ustaleniu przez Sąd Okręgowy,

że wnioskodawca nie ma organu powołanego do jego reprezentowania w związku z ustaleniem tego Sądu, że likwidator spółki nie został w sposób prawidłowy powołany przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy; art. 9b ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym przez przyjęcie, że zgodnie z tym przepisem nakazującym Sądowi badanie prawidłowości nabycia akcji, to w rzeczywistości wnioskodawca ma obowiązek wykazania, że akcjonariusze legitymujący się akcjami na okaziciela zarejestrowanymi na podstawie dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. nabyli posiadane akcje w sposób prawidłowy oraz wykazania „drogi prawnej” nabycia akcji przez akcjonariuszy od swoich poprzedników prawnych; art. 402 § 1 i 2 k.s.h. przez przyjęcie, że w stanie faktycznym sprawy nie jest wystarczające zwołanie Walnego Zgromadzenia przez ogłoszenie dokonane co najmniej trzy tygodnie przed terminem walnego zgromadzenia, ale koniecznym było podjęcie działań (nie wskazanych przez Sąd Okręgowy) mających skutkować zawiadomieniem o planowanym walnym zgromadzeniu wszystkich akcjonariuszy spółki akcyjnej; art. 5 k.c. przez przyjęcie, że stanowi nadużycie prawa zwołanie walnego zgromadzenia przez ustanowionego sądownie kuratora w trybie art. 402 k.s.h. oraz potraktowanie jako nadużycia prawa przez akcjonariuszy głosowania nad podjęciem uchwał powołujących likwidatora spółki w sytuacji, gdy na Walnym Zgromadzeniu - zwołanym przez ogłoszenie w trybie art. 402 k.s.h. było reprezentowane mniej niż 50% kapitału akcyjnego spółki.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

W związku z zarzutem naruszenia art. 379 pkt 2 k.p.c., który odnosi się do bezwzględnej przesłanki procesowej ważności postępowania, w pierwszej kolejności należało tą kwestię zbadać, bowiem Sąd Najwyższy w granicach zaskarżenia bierze pod rozwagę z urzędu nieważności postępowania (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Postępowanie przed Sądem drugiej instancji nie jest dotknięte nieważnością postępowania. Sprawa była już przedmiotem rozpoznania w Sądzie Najwyższym w związku ze skargą kasacyjną wnioskodawcy i z przyczyny wskazanej przez wnioskodawcę w niniejszej sprawie, nie stwierdzono nieważności postępowania (skargę kasacyjną wnosił wówczas również likwidator powołany uchwałą Walnego Zgromadzenia k. 1201 i n., 1218 i n.). Przyjęcie braku organu uprawnionego do reprezentowania wnioskodawcy w rozumieniu art. 379 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. musiałoby skutkować odrzuceniem wniosku (art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) o przerejestrowanie i pozbawiłoby wnioskodawcę uprawnienia do merytorycznej kontroli legitymacji do złożenia tego wniosku, co z uwagi na konsekwencje związane z upływem terminów na przerejestrowanie miałoby jeszcze dalsze bardziej dotkliwe skutki prawne, o których mowa w art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. Nr 121, poz. 770 ze zm.; dalej: „u.w.u.k.r.s”).

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia

26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Skarżący istotne zagadnienie prawne w tej sprawie wywodził z art. 402 § 1 i 2 k.s.h., jak również wskazywał na konieczność jego wykładni odnośnie do sposobu zwołania walnego zgromadzenia tj. czy w określonych sytuacjach faktycznych pomimo braku stosownej regulacji prawnej konieczne jest podjęcie dodatkowych czynności wykraczających poza zakres tego przepisu, od których uzależnione jest przyjęcie prawidłowości zwołania walnego zgromadzenia. Występowanie drugiego zagadnienia prawnego łączy ze stosowaniem przepisu art. 5 k.c. w odniesieniu do instytucji regulowanych kodeksem spółek handlowych. Ponadto wskazywał na konieczność wykładni art. 9b u.w.u.k.r.s., tj. czy wnioskodawca zobowiązany jest wykazać w drodze postępowania dowodowego prawidłowość podstawy nabycia akcji na okaziciela od swych poprzedników prawnych, czy też użyty w tym przepisie zwrot „sąd bada” wskazuje jedynie na to, że to sąd rozpoznający sprawę jest zobowiązany ustalić, czy przedstawiona przez wnioskodawcę „droga prawna” nabycia akcji na okaziciela od poprzedników prawnych przy jednoczesnym posiadaniu akcji na okaziciela zarejestrowanych na podstawie powołanego dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. nie została w toku postępowania zakwestionowana na podstawie dowodów przeprowadzonych w sprawie z urzędu lub na wniosek Prokuratora (uczestnika postępowania).

Przedstawione przez wnioskodawcę zagadnienia prawne i wątpliwości interpretacyjne nie spełniają powyższych wymogów stawianych wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. W istocie odnoszą się do zastosowania w tej konkretnie sprawie przepisów prawa, a w szczególności art. 9b ust. 1 u.w.u.k.r.s. i określonej tym przepisem kognicji sądu rejestrowego w ramach szczególnego postępowania o przerejestrowanie spółki kapitałowej wpisanej do rejestru handlowego, a także obowiązków wnioskodawcy w zakresie uzupełnienia na wezwanie sądu rejestrowego braków wniosku.

Z uwagi na przedmiot wniosku tj. o przerejestrowanie spółki kapitałowej założonej przed drugą wojną światową, wpisanej do rejestru handlowego, do jego oceny prawnej przez sąd rejestrowy miał zastosowanie art. 9b ust. 1 u.w.u.k.r.s.,

który stanowi, że w ramach wniosku o przerejestrowanie do Krajowego Rejestru Sądowego, sąd rejestrowy, poza zakresem określonym w art. 23 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, w odniesieniu do spółki kapitałowej, bada prawidłowość zwołania zgromadzenia wspólników albo walnego zgromadzenia oraz powołania składów osobowych organów tych spółek, prawidłowość nabycia lub objęcia udziałów albo akcji, a w szczególności spełnienie wymogów dotyczących rejestracji i umarzania niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1 września 1939 r. Z tych względów przy stosowaniu w tego rodzaju sprawach art. 402 k.s.h., sąd rejestrowy powinien mieć na względzie przede wszystkim zakres kognicji wyznaczony przepisem art. 9b ust. 1 u.w.u.k.r.s.

Możliwość podejmowania uchwał przez walne zgromadzenie przed przerejestrowaniem wynika z art. 9b ust. 1-3 cyt. ustawy (a także z art. 2 ustawy z dnia 29 kwietnia 2010 r. o zmianie ustawy - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Rejestrze Sądowym, Dz. U. Nr 106, poz. 671; jak stanowi art. 3 tej ustawy, art. 9b u.w.u.k.r.s. stosuje się także do spraw wszczętych i niezakończonych do dnia wejścia w życie tej noweli).

Powołane przepisy uprawniały zatem sąd rejestrowy do badania prawidłowości zwołania walnego zgromadzenia, w tym ustalenia sposobu i prawidłowości nabycia akcji przez akcjonariuszy uczestniczących w walnym zgromadzeniu, zwłaszcza w sytuacji, gdy na tym zgromadzeniu reprezentowanych było 214 akcji z 700 akcji składających się na kapitał zakładowy i gdy następowała reaktywacja po 70 latach. Sądy obu instancji szczegółowo uzasadniły istnienie wątpliwości w tym zakresie, które uprawniały do merytorycznej kontroli i wezwania wnioskodawcy do przedstawienie stosownych dowodów.

Stosownie do art. 5 ust. 2 u.w.u.k.r.s., sąd rejestrowy rozpoznaje sprawę zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (jedn. tekst: Dz. U. z 2018 r., poz. 986 ze zm.), jak również, co wynika z ust. 3 może wezwać wnioskodawcę do uzupełnienia wniosku o przerejestrowanie. Wnioskodawca przed oddaleniem wniosku był bezskutecznie wzywany przez Sąd do przedstawienia stosownych dowodów z pouczeniem o rygorze i konsekwencjach niezastosowania się do wezwania.

Odnoszenie się do zagadnienia opartego na przepisie art. 5 k.c. stało się zbędne, gdyż przepis ten nie stanowił w tej sprawie zasadniczej podstawy prawnej oddalenia wniosku o przerejestrowanie. Sąd drugiej instancji stwierdził jedynie, że w przedstawionym stanie faktycznym, który nie dawał podstaw do uwzględnienia wniosku, przejęcie kontroli nad spółką przez osoby formalnie reprezentujące mniejszość kapitałową, stanowiłoby nadużycie prawa nie zasługujące na ochronę.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.